

УДК 378.147

БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС: КРОК ВПЕРЕД ЧИ ВТРАТА ВІТЧИЗНЯНИХ НАДБАНЬ ВИЩОЇ ШКОЛИ?

В.П. Пішак, Р.Є. Булик, Ю.І. Бажора

Буковинський державний медичний університет

BOLOGNA PROCESS: A STEP FORWARD OR A LOSS OF DOMESTIC POSSESSIONS OF A HIGHER SCHOOL?

V.P. Pishak, R.Ye. Bulyk, Yu.I. Bazhora

Bucovynian State Medical University

У статті узагальнено перші результати викладання фундаментальної дисципліни – медичної біології – згідно з кредитно-модульною системою організації навчального процесу у вищій медичній школі. Окремлено переваги та зауваження щодо організації навчання з медичної біології за вказаною системою з метою підвищення якості підготовки студентів-першокурсників.

The paper summarizes the first results of teaching the fundamental science subject – Medical Biology in accordance with the credit-module system of educational process organization at higher medical school. Advantages and remarks, regarding the organization of studies in Medical Biology based on the mentioned system for the purpose of raising the quality of training first-year students have been outlined.

Вступ. За умов переходу на ринкові відносини, які торкнулися і охорони здоров'я, одним з вирішальних завдань є сформувати конкурентоспроможного фахівця на світовому ринку [4]. На даний час активно впроваджуються в навчальний процес у вищих медичних навчальних закладах України основні засади Болонського процесу, в основі якого лежить перехід на кредитно-модульну систему, збільшення годин на самостійну підготовку, розробка єдиної системи залікових одиниць (система ECTS) [5].

Залікова одиниця містить усі види робіт студента: аудиторну, самостійну, підготовку до підсумкового контролю, участь у конференціях і науковій роботі кафедри, підготовку статей, оглядів, доповідей на науково-практичних конференціях. Вказана система залікових одиниць передбачає створення нових можливостей для підвищення ефективності підготовки студентів вищих медичних навчальних закладів з медичної біології та інших дисциплін.

Основна частина. Медична біологія – складова частина державного стандарту медичної освіти в Україні. Як фундаментальна дисципліна вона є теоретичною базою медицини, основою підготовки майбутніх лікарів. Навчання студентів на кафедрах медичної біології ВМНЗ України III-IV рівнів акредитації має дві основні мети: забезпечити високий рівень загальнобіологічної підготовки, оскільки медицина

органічно входить до системи біологічних наук, а також досягти чіткої медико-біологічної орієнтації студентів першого курсу, заклавши фундамент їх навчання на профільних теоретичних кафедрах, а в подальшому – у клініці.

Запровадження кредитно-модульного принципу викладання медичної біології, як і інших дисциплін, сприяє систематичному засвоєнню навчального матеріалу за виділеними модулями, стимулює активну самостійну роботу студентів протягом усього семестру під контролем викладача. З метою визначення рівня оволодіння матеріалом кафедрою розроблено і впроваджено індивідуальні завдання для перевірки вихідного рівня знань. Для кращого опанування тем студентами пропонуються індивідуальні завдання для навчально-дослідницької роботи, контролю кінцевого рівня знань студентів. Індивідуалізація навчання за кредитно-модульною системою організації навчального процесу передбачає і позааудиторну роботу. Для активізації цієї форми на кафедрі практикується написання ними рефератів. Враховуючи викладене, розроблено перелік тем, що рекомендовані для рефератів з кожного модуля предмета, що не виключає можливості самостійного вибору цікавої для студента теми. Здебільшого реферати заслуговують під час заняття, а кращі з них виносять на засідання студентського наукового гуртка, а згодом,

© В.П. Пішак, Р.Є. Булик, Ю.І. Бажора

можливо, на студентській науковій конференції і відмічаються відповідними балами.

Для діагностики рівня підготовки студентів застосовуються також такі засоби: письмове та усне опитування, тестові завдання, розв'язування ситуаційних задач, ідентифікація на макро- та мікропрепаратах збудників і переносників збудників паразитарних хвороб, контроль практичних навичок. Підсумковий контроль засвоєння модулів здійснюється по їх завершенню на підсумкових контрольних заняттях. Оцінка успішності студента з медичної біології є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою з урахуванням кожного елемента знань студента, включаючи самостійну роботу.

На нарадах завідувачів профільних кафедр, які організує опорна кафедра медичної біології, генетики та гістології Буковинського державного медичного університету (м. Чернівці), постійно проводиться обмін передовим досвідом викладання медичної біології, обговорюються подальші кроки щодо створення нової навчальної літератури згідно зі стандартами освіти [1], розробка ефективних форм контролю знань (тестових завдань для ліцензійних інтегрованих іспитів), проведення відкритих показових лекцій, впровадження в навчальний процес новітніх інформаційних технологій, позааудиторні форми самостійної роботи.

Важливою проблемою вивчення медичної біології є створення високоякісної навчально-методичної бази, яка постійно поповнюється. Вагомим досягненням колективів кафедр медичної біології вищих медичних навчальних закладів України III-IV рівнів акредитації є створення для студентів новітніх видань: "Паразитарні хвороби в дітей" (В.П. Пішак, Ю.І. Бажора, О.П. Волосовець, Р.Є. Булик), "Медична біологія: Посібник з практичних занять" (О.В. Романенко, М.Г. Кравчук, В.М. Грінкевич та ін.), "Навчальний посібник з медичної біології, паразитології та генетики. Практикум" (В.П. Пішак, О.І. Захарчук), "Медична генетика: Підручник" (Н.А. Кулікова, Л.Є. Ковальчук), "Біологія з основами паразитології та генетики. Навчальний посібник" (З.Д. Воробець, О.Я. Чупашко, Л.М. Сергієнко та ін.), "Молекулярно-генетичні основи онтогенезу" (С.М. Федченко та ін.), які в повному обсязі використовуються в навчальному процесі.

Безсумнівно, підписання Болонської декларації має свої позитивні моменти: по-перше, Україна стала частиною європейського науково-освітнього простору, що дозволить збільшити мобільність студентів і

викладачів, надати їм можливість навчатися в різних країнах і університетах; по-друге, передбачається підвищення якості освіти і її конкурентоспроможності; по-третє, створюється можливість експортувати українську освіту, оскільки наша вища школа вигідно вирізняється фундаментальним характером освітніх програм.

Поряд з позитивними якостями підготовки студентів з медичної біології за новою навчальною програмою [2], перші результати викладання дисципліни викликали зауваження, окремі з яких висвітлено в попередній роботі [3].

Потрібно також відмітити, що з метою стандартизації навчального процесу необхідне створення ліцензійних навчально-контролюючих комп'ютерних програм, уніфікованих у масштабах України. У зв'язку зі значною кількістю студентів в академічних групах (12-15 осіб) не завжди викладачеві вдається проконтролювати чітко виконання студентом практичних навичок, які є одним з основних засобів оволодіння навчальним матеріалом.

Залишається поза увагою робота студентів у бібліотеці. На наш погляд переобладнання студентських бібліотек, забезпечення їх сучасними комп'ютерними залами з виходом в Інтернет та розрахованими на велику студентську аудиторію полегшило б підготовку до занять.

Є складнощі у запровадженні інтеграції по вертикалі, особливо тих розділів медичної біології, які мають місце на декількох кафедрах (наприклад, паразитарні хвороби). У цьому напрямку активно працюють викладачі кафедр, які опублікували монографії "Паразитарні хвороби", "Клінічна паразитологія", підручник "Медична паразитологія", навчальний посібник "Паразитарні хвороби в дітей", які зважаючи на позитивні відгуки є корисними як для студентів, так і для лікарів.

Вимагає більш чіткої взаємодії викладання суміжних дисциплін у межах курсу, що матиме вагомe значення для підвищення зацікавленості вивчення предметів, а також зростання якості успішності студентів.

Висновок. Подальші отримані результати викладання дисциплін за умов кредитно-модульної системи організації навчання дадуть можливість своєчасно коригувати навчальний процес з метою більш ефективного контролю засвоєння теоретичного і практичного матеріалу, а також підвищення об'єктивності оцінювання знань студентів. У свою чергу, це забезпечить високу якість підготовки конкурентоспроможних фахівців європейського рівня.

Література

1. Волосовець О.П., Вітенко І.С. Сучасний підручник – крок до підвищення ефективності навчального процесу у вищих медичних і фармацевтичних закладах України // Медична освіта. – 2006. – № 4. – С. 65-68.

2. Медична біологія. Програма навчальної дисципліни для студентів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації. – Київ, 2005. – 54 с.

3. Пішак В.П., Бажора Ю.І., Булик Р.Є. Впровадження принципів кредитно-модульної системи навчання в дис-

ципліну "Медична біологія": перші результати та подальші кроки // Медична освіта. – 2006. – № 4. – С. 43-47.

4. Пидаєв А.В., Передерій В.Г. Болонський процес в Європі. Що це таке і нужен ли он Украине? Возможна ли интеграция медицинского образования Украины в Европейское образовательное пространство? – Одесса: Одес. гос. мед. ун-т, 2004. – 192 с.

5. Вища освіта України і Болонський процес / М.Ф. Стенко, Я.Я. Болюбай, В.Д. Шинкарук та ін.; За ред. В.Г. Кременя. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 384 с.